

Bu uzun bir yolculuk

Masallar çocukların düş dünyasını zenginleştiren, onlardaki merak dürtüsünü devinime geçiren, buna bağlı olarak yeni düşün alanları açan çarpıcı, büyüü, sıcak öykülerdir. Her çocuğun yaşam boyu onunla yolculuk yapan bir masalı vardır

Çocuk edebiyatının usta kalemi Yalvaç Ural ile tarihin derinliklerinden bugünlere süzülen masallara, fabllara, destanlara yönelik keyifli bir sohbet gerçekleştirdik. Ural'ın yazın hayatının şekillenmesinde kimlerin olduğunu öğrendiğinizde çocuk edebiyatı dediğimiz şeyin büyük bir denize nasıl aktığını anlayacaksınız.

■ Çocuk yazınına yıllarını verdiniz. Sizce bugün geldiğimiz noktada nasıl bir tablo karşılıyor bizi? Bunu yorumlayacak en önemli isimler ardasınız?

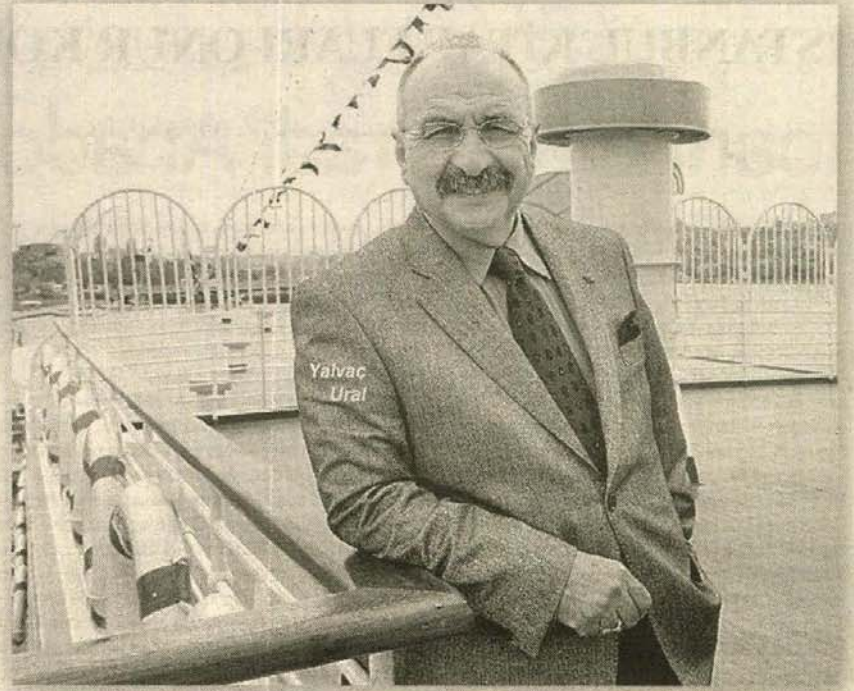
1979 yılının Birleşmiş Milletler tarafından "Dünya Çocuk Yılı" olarak kabul edilmesinden sonra, tüm dünyada olduğu gibi bizde de çocuk edebiyatı alanında yazar, çizeri, yayıncısıyla birlikte bir çalışma başlatıldı. Bu geçmiştten bu yana önemsenmeyen bir alanın, geçte olsa doldurulması, çağdaş dünyada varolan yerini bir yakalama kaygısıydı. Başta Cem, May, Remzi, İnkılap, Gözlem daha sonra da Can Yayınları'nın katılımıyla, çocuk kitaplarının değil, çocuk edebiyatının öncelendiği bir atılım başlatıldı. Genç yazarların yanı sıra, Yetişkin edebiyatımızın büyük ustaları da özellikle 7-14 yaş çocuklarını, alan olarak seçip, onlar için romanlar, öyküler, şiirler yazmaya başladılar. Usta yazarların geçmişte çocuklar için yazdıkları kitaplar, yeniden özenli kâğıt, baskı, desenlerle bezenen çocuklara sunuldu. Başta Yaşar Kemal, Aziz Nesin, Dağlarca ve Rifat Ilgaz gibi ustalarımız yeni kitaplar yazdılar. Daha sonra bu yolculuğa öğretmen yazarlarımız da katıldı: Fakir Baykurt, Mehmet Başaran, Abbas Cilga, Ahmet Köklüğüller, Talip Apaydın, Ümit Kaftancıoğlu gibi adını buraya alamadığımız daha pek çok değerli yazarımız var. Ayrıca Mehmet Seyda, Milliyet Çocuk Dergisi yazarları için de, çocuk yazınının eski ustaları Mümtaz Zeki Taşkın, İbrahim Örs, Fikret Ant, İbrahim Zeki Burdurlu gibi ustaları da unutmamak gerekiyor.

■ Bu bağlamda bugünün çocuklarını da sormak gerekir. Nesiller geçti elinizden. Dünün çocuklarının aradıklarıyla bugünün çocuklarının aradıkları arasında ne gibi farklar var?

Teknoloji ustası, doğadan kopmuş, ağaca çıkarmayan, sağlıklı, şeker yüklü yüzlerce içecek ve atıştırmalıkla beslenen, öğle yemeği yerine günde iki paket çips tüketen, bilgisayar oyunlarında ayırdında olmadan kendi ülkesinin kahramanlarını öldüren, ailesinin bile girdiği yanışta ipi göğüslemesi beklenen çocuklarımız var.

■ Yeni yayımlanan kitabınıza gelelim. Böyle bir kitap üzerine konuşmaya masalların hayatımızdaki yerinden başlamamız gerektiğini düşünüyorsunuz. Ne dersiniz? Masalların biz fark etmeden de olsa hayatımızda nasıl bir yer tuttuğundan bahsedebilir misiniz biraz?

"Fabl" dediğimiz, içinde hayvan, bitki ve cansız varlıkların karakter olarak yer aldığı masallar, dünya edebiyatının ilk yazılı ürünleridir. İlk yazı Sümerlerle başladığına ve Kramer'in "Tarih Sümerde Başlar" kitabında da belirttiği gibi, sözlü anlatımla beslenen yazılı masallar da ilk kil tabletlere çivi yazısıyla aktarıldı. Sü-

Yalvaç Ural

mer kültürüyle olduysa, masallar ister sözlü ister yazılı olsun cümle kurmaya başladığımız günden beri yaşamımıza girmiştir. Bunun ilkleri de içinde korkunun, şiddetin yer almadığı Fabllardır. Ama sonradan mitolojilerle çeşitlenen masallar bu çocuklardan kopmuş. İnsanlar üzerinde korku algısı yaratmak için pek çoğu bir araç olarak kullanılmışlardır. Oysa masallar çocukların düş dünyasını zenginleştiren, onlardaki merak dürtüsünü devinime geçiren, buna bağlı olarak yeni düşün alanları açan çarpıcı, büyüü, sıcak öykülerdir. Her çocuğun yaşam boyu onunla yolculuk yapan bir masalı vardır.

■ "Yabanöküzü Boynuzlu Tilki", kitabın üst başlığında da belirtildiği gibi Sümer hayvan masallarını bir araya getiriyor. Nasıl doğdu böyle bir kitap fikri? Bir de bu kitap masalların hayatlardaki yerinin çok çok eskilere uzandığını gösteriyor. Nasıl ulaştınız bu eski kaynaklara?

Bu uzun bir yolculuk. Bunun öyküsünü kitabımın ön sözünde, "Benim Sümer Masallarım" başlıklı bölümde anlattım: Tarih kitapları dışında, Sümerlerle ilk tanışmam, Dr.Osman Nedim Tunahan'ın "Sümer ve Türk Dillerinin Tarihi İlgisi ile Türk Dilinin Yaşı Meselesi" adlı kitabıyla başladı. 1990 yılında Türk Dil Kurumu Yayınları arasında çıkan bu kitap, akademik bir çalışmaydı. Elli sayfalık kitabı, sanırım bir haftada zor bitirmiştik.

Sümer dili ve Türk dili üzerine karşılaştırmalı çalışacak akademisyenler için bilimsel bir çalışmaydı. Doğrusunu söylemek gerekirse, ben de Atatürk'ün Sümerlere ilişkin söylediği sözlerle oluşan merakıma bir ipucu anyordum. Aynı yıl, 1990'da bu kez Türk Tarih Kurumu Yayınları, Samuel Noah Kramer adlı bir Sümeroloğun "Tarih Sümerde Başlar" adlı kitabını Muazzez İlmiye Çığ'ın çevirisiyle basmıştı. Fuarda kitabı görür görmez aldım, sayfalarını çevirmeye başladım. İki sayfa sonra önsözünde, Atatürk'ün, Ankara Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi kurulurken, dünya üniversitelerinde "Asuroloji" diye adlandırılan bölüme, özellikle "Sümeroloji" adını koyduğunu öğrendim: "İşte aradığım kitap bu!" dedim ve aldım. Dört günde üç yüz elli sayfalık kitabı okuyup bitirdim. Bu kitap ilk kez "Sümer Tabletleri" adıyla 1956 yılında basılmış, daha sonra 1959'da yeni bölümler eklenerek yine İngilizce olarak yayımlanmıştı. Kitap dünya dillerine 1981 yılında çevrilmiş, Türkçe çevirisi de ancak 1990 yılında, ilk baskısından tam otuz dört yıl sonra gerçekleşmişti.

■ Az evvelki soru bağlamında nasıl bir çalışma sistemi geliştirdiğinizi ve nasıl bir çalışma süreci geçirdiğinizi de öğrenmek isterim.

Kitapta bulunan özlü sözler, deyimler, atasözlerin ve kırk kil tabletlerden okunmuş eksik hayvan masallarının oldukça ilginç çözümleri. Fabllara bir düşkünlüğüm vardı. Onları çocuk yazınında hep ayrıcalıklı bir yere koyardım. 1983 yılında, Sabahattin Eyüboğlu'nun yaptığı La Fontaine çevirisini baştan aşağı okumuş, aslında yetişkinler için yazılmış bu kitaptaki bazı masalları çocuklara uygun bulmamış ve La Fontaine'i hayvanlara yargılatan "La Fonten Orman Mahkemesinde" adlı uzun bir yergi fabl yazmışım. Önce Gaius L. Phaedrus'un, Latince'den yapılan çevirisini La Fontaine'i, sonra Nurullah Ataç'ın Ezop çevirisini, Tank Dursun K.'nin yeniden yazımını. Bu arada fabllarla ilgili Aisopos'dan gayri ne bulduysam, Hint Masalların, Pançatantra, Beydababın Kelle Dimmesi, Mevlana'nın yazdıkları, Krilov fablları, Tolstoy, George Orwell, James Thurber, Italo Calvino ve şimdiki anımsayamadığım daha pek çok fabl okudum. Daha sonra Sümeroloğun Ezopka diye adlandırdıkları, Aesop'un Sümer masallarına benzeyen fablların Sümer deyim ve atasözleriyle karşılaştırmasını yaptım. Bu ağır devinimlerle yaptığım bir çalışmaydı. Bu arada Muazzez İlmiye Çığ hocamızın beş sayfalık bir çalışması "Sümer Hayvan Masalları" başlığıyla nesir olarak yayımlandı. Bu beni daha da yüreklendirdi. Bence La Fontaine'in Aesop yazımı doğruydu ve Sümer Masalların bir manzume, şiir, nesir olarak yazılmaydı. Ben de öyle yaptım.

■ Çizimlere de ayrı bir paragraf açılması gerektiğini düşünüyorum. Masalların yazıldığı dönemin ruhunu yansıtmak istemiş Erdoğan Oğultekin. Siz ne dersiniz? Bu paralelde çizimlerin çocuk kitaplarındaki önemi üzerine de birkaç söz etmenizi istesem.

Bu çizimler için Erdoğan'a sanırım iki yüz ya da üç yüz görsel seçtim. Bunlar Sümer sanatının inceliklerini gösteren; heykel, rölyef, hayvan figürleri, ilk dönem Sümer yazılarına ikon tasarımlarıydı. Ayrıca giysi örnekleri, asker ve silah figürlerine, kadar. Ona oldukça özgür olduğunu, yalnız resimleri kil tablet gibi toprak renginde ve onun farklı tonlarında çizmesini istedim. O da bu konudaki yetkinliğini ve ustalığını gösterip, özgün desenlerle resimledi kitabımızı. Hem de Sümer fabllarına yakışır bir güzellikle.

Sümer Hayvan Masalları - Yabanöküzü Boynuzlu Tilki

Yalvaç Ural
Yapı Kredi Yayınları
196 s.

